

-avia; d'aquest no veig altra prova que en les *Receptes* valencianes de Micer Joan, de 1466: «para guarir hom qui aja --- tisigüea, sia pres celiandre sech e *alquarabia* e batafaluga e regalicia e faves panesques ---» (*BABL* VII, 410). «La grafia *alcarauhia* de textos valencianos de 1250 (Gual Camarena ---) y de 1343 (Sevillano Colom ---) no parece hablar en favor de una y consonántica» és una estranya suggestió de G. Colon, car el que no es veu és com es podria interpretar d'altra manera. En l'Alcoati hi ha una forma llatinitzant *caravi*, en la combinació *e-l caravi* que Faraudo (seguit per *AlcM* s. v. *elc*.) no analitza bé.

Va passar també al castellà i portuguès, en els quals és on apareixen les formes amb *v*: cast. *alcaravea* [c. 1400] amb variants *alcarabía*, *alcarovea*, *alcorobia* (*DHiAcad.*), port. *alcaravia*, *-rovia*, arag. ant. *alcarabiella* (1488, cit. junt amb *simient de fenollo*, *BRAE* IX, 131); *alcarabueya* (S. XVI). En àrab hi va haver diverses vocalitzacions: la que interpretem amb més seguretat és *caravia* de *PAlc.* (97a22); avui *karāuya* a Orient (Síria?, *Mobit*), *karāwiya* allí també i, ambiguaent, *k-rāw-ya* a Egipte (*Bq.*, Dozy, *Suppl.* II, 462b); Freytag (IV, 31b) *karauyā*, *karawiyā*, *karw*; Steiger, *Contr.*, 205; *DCEC* I, 98a. L'accentuació *alcaraiia* sembla deguda a un trasllat comparable al que registrem en *TAFULLA (TRAÜLLAR)*; *EntreDL* III, 109. Les rectificacions que vol fer-me G. Colon (en una noteta dels *Studia Lapesa* 1975, III, 171-2, altrament dedicada més aviat al cast. *alhanía*) es basen sobretot en malentesos o en supòsits subjectius.¹

Manquen recerques sobre l'origen últim del mot, que de tota manera no pertany al fons heretat per l'àrab semític; i en tot cas és clar que de l'àrab el van pendre les llengües hispàniques i el b. ll. *carvi*, i que d'altra banda el mot àrab està emparentat amb el gr. *κάρων* (o *κάρως*) id.²

¹ Pel que fa al valor de la grafia *alcaravia*, realment ambigua, abans de precipitar-se a rectificat-me hauria hagut de comprovar críticament si Nebrija feia distinció sistemàtica de la *u* i la *v* mitjançant la doble lletra; i hauria vist que hi ha moltes excepcions: sense anar més lluny ll. *caruis* en el mateix article, i *alcarauan*, *au de la noche* en el següent; i una mica pertot: *auunculus*, *euado* (s. v. *ermano*, *escabullir*), etc., amb dotzenes de mots en *ua-*, *ue-*, *ui-*. — ² Aquest el suposa indoeuropeu Pok., *IEW*, 939.3, incloent-lo, si bé com a cosa insegura, en un ample grup de parònims, que designen insectes i altres coses mínimes, pertanyents a l'arrel (s)KER- 'tallar'. Incert.

Alçària, V. alt *Alcarrassador*, V. *alfarrassar* *Alcarseria*, V. *alcàsser*

Alcassaba [1535] 'fortalesa', V. l'article *ALCAZA*. *BA* del *DCEC* I, 100b; del diminutiu *quşáiba* de l'àr. *qáşaba* prové el nom de lloc *Alcoçaiba* (*Cròn.* del Cerimoniós) sense res a veure amb el port. i àrab *quşáifa* 'barri de les meretrius' (*AlcM*), diminutiu d'un altre mot; de la mateixa arrel aràbiga ve *alcassaba*, en

el sentit de 'joia en forma de canonet' [1383], en el qual l'àrab ha donat el murc. *arcazaba* 'canya seca del blat de moro'; com a variant d'*alcaçaba* 'canonet per adornar els vestits' sembla haver-hi un **algeueebra*: «robes que lo notxer en Jacme, que mort havia, <havie> en la nau: una gona de verni --- una stora barberescha 3 s.; item una *algeueebra* 12s.; item un taulell d'escachs --- 6 ganseralls de fil ---» doc. de 1416 de les Drassanes de Barcelona (*Consolat de Mar*, ed. Moliné, p. 356; amb repercussió de líquida *-ba > -bra*, tal com en *Alcossebre*, *alfàbrega*, *Alcanadre*, *macabre*.

Alcàsser 'palau moro', V. *DCEC*, s. v. *alcázar*; a la mateixa arrel aràbiga s'atribueix *qasriya* 'espècie de cubell o caldera' (Abenhayan, *RMA.*, *Gloss.* de Leyden, etc., Dozy, *Suppl.* II, 357a) que sembla haver donat en algun poble a la ratlla de Castella el nom d'una cavitat subterrània per al líquid dels trulls cubell o caldera' (Abenhayan, *RMA.*, *Gloss.* de Leyden, etc., Dozy, *Suppl.* II, 357a) que sembla haver donat en algun poble a la ratlla de Castella el nom d'una cavitat subterrània per al líquid dels trulls cubell o caldera' (Abenhayan, *RMA.*, *Gloss.* de Leyden, etc., Dozy, *Suppl.* II, 357a) que sembla haver donat en algun poble a la ratlla de Castella el nom d'una cavitat subterrània per al líquid dels trulls cubell o caldera' (*AlcM*).

Alcatara 'alambí', V. *DCEC* I, 168 (*ALQUITARA*) *Alcatifa*, V. *catifa*

ALCATRÀS, 'espècie de gran gavina semblant al pelicà', mot comú a les tres llengües hispàniques i transmès des d'Espanya a d'altres llengües occidentals, d'origen incert; probablement alteració de l'àr. *ğattās* 'espècie d'àguila marina'. □ 1.ª doc.: *alcatroz* 'gavina', 1795; *alcatràs*, 1897, *AMAlcover*.

Orellana, en el seu llibret sobre els ocells de l'Albufera (p. 7), registra *alcatroz*: es el mateix pardal, que per altre nom dihen *gavina blanca*; des d'on va passar a alguns dicc. valencians. Pel que fa a *alcatràs* ha restat estrany als dicc. de les varietats catalanes, fins i tot als mallorquins, tot i que se'n veuen bastants a les costes de Mallorca; i no és exclusiu d'allí, car una forma un poc alterada, *catrast*, s'usava a Blanes segons JRuyra per a una «au marina, pescadora, més grossa que la gavina i de més força i atreviment ---» (*Obr. Comp.*, p. 867). A Mallorca s'usa també el sentit figurat de 'beneit, ximple' (*BDLC* x, 1919, 486; *-trassos* ib. XIII, 206) que registra *AlcM* en les *Rondalles* de Mn. Alcover. És també port. i cast. *alcatraz*, que ací ja es documenta des de 1386, i en diverses obres de l'època dels descobriments. Des de les llengües hispàniques va passar a l'it. antiq. *alcatrazzo* [1510, Zaccaria, s. v.], al fr. *alcatras* (1588-1664) i altres formes (K. König, *ZRPb.* LVIII, 398; *BhZRPb.* xci, 12-13) i a l'anglès, on canviat en *albatross* [1769, i com a francès ja 1751ss.], es va aplicar a un altre gran ocell marí, amb una alteració fonètica explicable pel color blanc d'aquest (així alterat, *albatros*, ha tornat al Continent i avui s'usa una mica pertot).

L'etimologia *ğattās* va ser proposada per JJHess von Wyss (en Steiger, *Contr.*, 313). Segons Dozy, *Suppl.* II, 217a, que es funda en Yaqut i d'altres, el *ğattās* seria el cabussot o cabussó, però les fonts modernes aplegades per Hess l'identifiquen amb l'Haliä-